

Л. С. Галецький, В. С. Білецький, В. І. Павлишин

Мідні руди

МІДНІ РУДИ – природні мінеральні утворення, що містять мідь у таких сполуках і концентраціях, за яких їхнє промислове використання технічно можливе й економічно доцільне. Розрізняють М. р.: сульфідні, оксидні та змішані. Родовища міді поділяють на 9 геол.-пром. типів (мідно-нікелеві, залізо-нікелеві в габроїдах, карбонатитові, скарнові, мідно-порфірові, кварцево-сульфідні, самородномідні, мідистих пісковиків і сланців), що входять у 6 генетич. груп (магматична, карбонатитова, скарнова, гідротермальна, колчеданна, стратиформна). Іноді як окремий геол.-пром. тип розглядають родовища мідьвміс. морських залізо-марганцевих конкрецій і мулів, а також ураново-золото-мідні родовища. У первин. рудах більшості пром. родовищ мідь міститься у сульфід. формі. У зоні окислення представлена карбонатами, оксидами, силікатами, сульфатами та ін. сполуками. Відомо понад 200 мідьвміс. мінералів, пром. скупчення утворюють бл. 20. Гол. мінерали міді в сульфід. рудах, на частку яких припадає понад 90 % світ. запасів і видобутку міді: халькозин (79,8 % Cu), борніт (52–65 % Cu), халькопірит (34,5 % Cu). У мідно-нікелевих родовищах у знач. кількостях трапляється кубаніт (22–24 % Cu), у самородномід. родовищах – мідь самородна (98–100 % Cu). Гол. мінерали міді в окиснених рудах: куприт (88,8 % Cu), малахіт (57,4% Cu), брошантит (56,2 % Cu), азурит (55,5% Cu), хризосола (36,1 % Cu). У М. р. часто містяться мінерали Fe, Mo, W, Pb, Co, As. У знач. кількостях є Au і Ag, а також V. Серед. вміст міді в різних типах руд коливається в межах 0,3–5 % (багаті – понад 2,5 %, рядові – 1–2,5 %, бідні – менше 0,5 %). Мідь присутня в комплекс. рудах Ni, Co, Pb, Sn, W, Bi, Au. Осн. видобувні країни: Чилі, США, Канада, Замбія, Конго, Перу. В Україні значні концентрації М. р. встановлено на Поділлі та Волині в утвореннях трапової формації рифей-венду; на Донбасі у Бахмут. і Кальміус-Торец. котловині й у Дніпров.-Донец. западині в утвореннях териген. червоноколір. формації пермі; у Карпатах; у межах УЩ у пн.-зх. його частині та на Серед. Придніпров'ї. Нині найбільший інтерес становлять ресурси самород. міді у Луківсько-Ратнів. зоні на Волині. Там зруденіння локалізується у верх. мигдалека- м'яних частинах базальт. лав, самородномідна мінералізація встановлена у смузі шир. 3–6 км і довж. до 120 км. Рудопрояви цього р-ну зіставляються з аналогіч. родовищами міді Верх. озера у США, але за своїми якіс. показниками вони не мають аналогів: вміст міді в рудному концентраті становить 99,5 % та вище при наявності срібла до 0,03 %, золота до 1 г/т і паладію 0,4 г/т. Розвідано родовища з перспектив. проявами самород. міді поблизу Житомира.

ричі, Шменьки та Заліси Ратнів. р-ну Волин. обл. Рудовміщую- чою є трапова формація венд. віку потуж. до 450 м, що має трьохчленну структуру. Мідь знайдено в усіх 3-х товщах, де виділено 6 рудонос. горизонтів з глиб. залягання 170–600 м. Мідну мінералізацію представлено переважно самород. міддю, у підпорядкованій кількості халькозином. Мідь утворює дрібні (до 1,5 мм) вкраплення й агрегати. Форми виділення міді у випадку її локалізації у порушеннях більш різноманітні. Тут, поряд з окремими табличками та лусочками, трапляються примазки, присипки, дендрити та пластинчасті утворення вагою до 1 кг. Прогнозні ресурси міді на Волині оцінюють у 28 млн т, а найбільш вивченого рудопроявлення Жиричі – 1,5 млн т. Мідисті пісковики Бахмут. улоговини на Донбасі розробляли в епоху бронзи (2 тис. до н. е., копальня Картамиш). Побл. м. Бахмут Донец. обл. у нижньоперм. піщано-глинистих червонокольор. відкладах виявлено 3 перспектив. рудопрояви: Берестянське, Гладосовське й Іванградське. Прогнозні ресурси найбільш вивченого Берестян. рудопрояву складають бл. 1,8 млн т міді. Середня потуж. рудного тіла 1 м, вміст міді 0,72 %. Є руди з вмістом міді 1,08 % при потуж. пласта 0,66 м. Прогнозні ресурси Гладосов. рудопрояву складають 0,82 млн т, з них 40 % становлять руди з вмістом міді 1–1,2 %. Прогнозні ресурси Іванград. родовища складають бл. 1 млн т міді. Пром. значення М. р. Донбасу зростає у зв'язку з наявністю в них срібла, галію, германію, ренію (передбачають також платиноїди). У Карпат. регіоні мідні поклади виявлено у метаморфіз. вулканітах Рахів. масиву. У Карпатах на Рахівщині відомо бл. 10 рудопроявів міді. Найбільшу практ. цінність мають рудопрояви Гаврищук, Полонське, Піп-Іван. Рудні тіла пов'язані з вулканітами кислого складу (ліпаритового). Потуж. рудних тіл 3 м, мінералізов. зон до 38 м (Піп-Іван). Вміст міді до 3 %, срібла – до 130 г/т, золота – до 1 г/т. Рудні мінерали (переважно пірит і халькопірит, рідше – галеніт і сфалерит) утворюють тонкі прожилки, вкрапленості, гнізда, інколи – масивні руди (Гаврищук). Прогнозні ресурси міді в Рахів. р-ні оцінюють у 0,7 млн т. Мідне зруденіння на УЩ пов'язано з мідно-колчедан. формацією та сульфід. мідно-нікел. рудами. Прогнозні ресурси міді за рудопроявами там оцінюють у 0,8 млн т. У пн.-зх. частині УЩ значна частина міді зосереджена в сульфід. рудах, що є комплексними та можуть використовувати для одержання нікелю, кобальту, платиноїдів, золота. У цьому регіоні можливе виявлення пром. мідно-нікел. родовищ, пов'язаних з осн. і ультраосн. породами. На Рівненщині у межах УЩ відомий Рафаїлів. мідно-рудний вузол.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Мідні руди / Л. С. Галецький, В. С. Білецький, В. І. Павлишин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-65106>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).